

KENNISBANK 2014

DE AANPAK VAN DE VOORoorlogse WONINGBOUW: EEN SAMENSPEL VAN BEELD, COMFORT EN TECHNIEK

Serie over de vooroorlogse woningbouw -1-

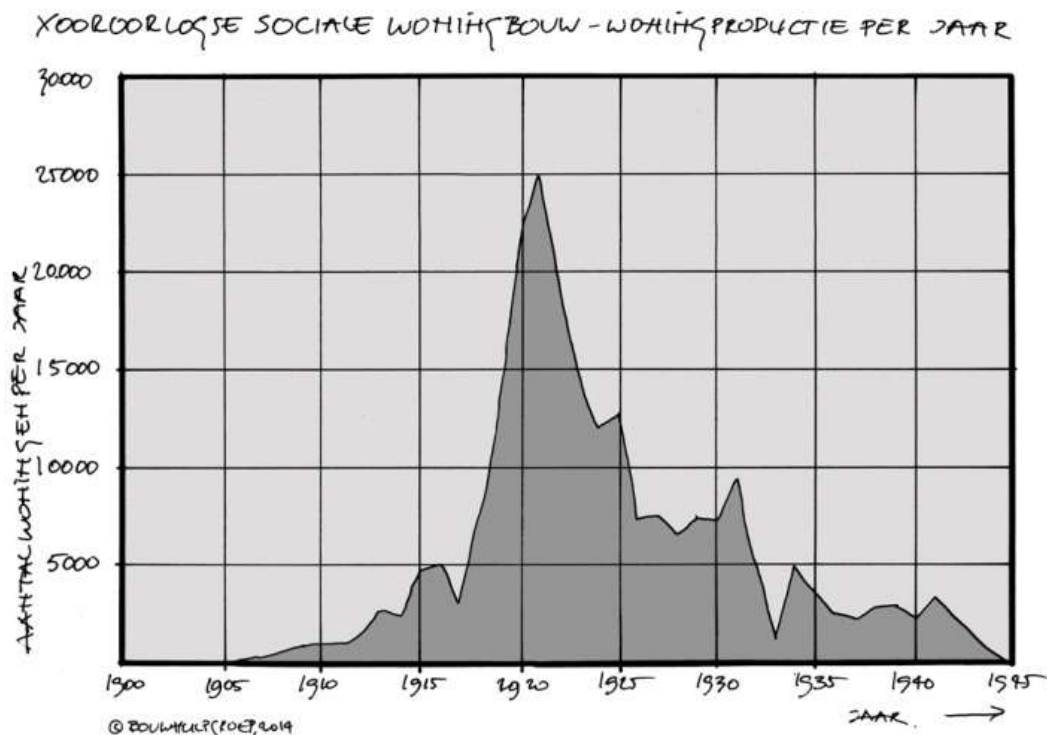
Auteur: Martin Liebrechts, 18 juni 2014

Het maatschappelijk geheugen

De sociale huurwoning is nu een algemeen bekend verschijnsel op de Nederlandse woningmarkt. Maar dit fenomeen heeft slechts recent in de geschiedenis een plaats gekregen. De grote bloei vond plaats samen met de naoorlogse economische groei in de jaren 1950-1990. Daarna is het qua aandeel voortdurend afgenomen en speelt een steeds bescheidener rol (nu nog ruim 30 procent). De opkomst van de sociale woningbouw is begonnen in de vooroorlogse periode, met name in de jaren twintig van de vorige eeuw (1). Het is juist dit deel van de voorraad dat bijzondere waardering verdient als verwijzing naar het verleden en als onderdeel van het maatschappelijk geheugen. Om de eigenheid een plaats te geven en voldoende ruimte te scheppen voor de toekomst verdienen de volgende thema's aandacht:

- (1) Communicatie over het plan: stap-voor-stapmethode en de co-engineering.
- (2) Beeld tussen cultuurhistorie en gebruik.
- (3) Keuzemogelijkheden en de technische spelregels.
- (4) Techniek en keuze, tussen repareren en vervangen.

Deze thema's zullen in de opeenvolgende artikelen in deze serie aan bod komen.

Schoonheid, nostalgie of cultuurhistorie

De waardering voor het verleden verandert in de tijd en wordt daarom voortdurend van een ander etiket voorzien, variërend van schoonheid, nostalgie, gedateerd en cultuurhistorische waarde. Het beeld geeft daarom geen autonome kwaliteit, die losgezien kan worden van de maatschappelijke context. In de periode 1960-1970 mocht bijna alles gesloopt worden wat een (recent) verleden kende. Vervolgens is een soort neutraliteit ontstaan, die zich noch negatief noch positief uitsprak. De afgelopen vijftien jaar is de belangstelling weer sterk toegenomen, waarbij het monumentale karakter en de waardering ervoor overheersen (tot nostalgisch toe) of de meer cultuurhistorische beschouwing de overhand krijgt, met oog voor het gebruik.

De eigenheid en de prioriteiten

Het verleden herstellen is niet zinnig. De veranderingen in de maatschappij en het wonen, dienen een plaats te krijgen in de aanpak van de vooroorlogse sociale woningbouw. Sterker nog, daar dient het accent op te liggen. Dit kan als algemeen uitgangspunt genomen worden. Maar tegelijkertijd is het toch essentieel dat de ideeën en het daarbij behorende beeld uit het verleden weer leesbaar te maken. De trots van het verleden mag weer benadrukt worden. Het is daarom noodzakelijk de prioriteiten te benoemen, die deze eigenheid van het geheel weerspiegelen.

De oplossing ligt in de context

Dé formule of hét concept bestaat niet. In de context zal de specifieke oplossing gezocht moeten worden. Van belang is wel dat de kennis over de thema's, die in deze serie aan bod komen, in de aanpak een plaats krijgen. Maar zoals iedere thuis klussende kok weet: met de ingrediënten alleen, heb je nog geen 'lekkere' maaltijd bereid. Creativiteit en vakmanschap blijven ook hier de sleutel.

Bronnen/verwijzingen

- (1) In de periode tot en met 1945 zijn in Nederland circa 232 duizend sociale huurwoningen gebouwd, met een hoogtepunt in de jaren 1920-1922. In de loop der jaren, vooral in de jaren zeventig van de vorige eeuw en in het eerste decennium van deze eeuw, is een substantieel aantal woningen gesloopt. De schatting is dat er nog 150 duizend à 175 duizend woningen uit die periode bestaan (ruim 5 à 8 procent van het sociale bezit)